

Uppföljning och utvärdering av Fiskeområde, FOG-Vättern

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska fiskerifonden
- En satsning på hållbart fiske -

Summary

Although there have been some co-financial issues, long processing times and regulation changes, most of the people involved concluded that FLAG-Vättern have brought opportunities, contributing to the realization of projects, probably not carried out otherwise, and have had an overall positive experience related to FLAG-Vättern. The application rate was rather slow in the beginning; only 35 % of applications were received between the start in 2009 and 2012. The majority of applications, 65 %, were received after 2012, and today the utilization of funds in FLAG-Vättern is 100 %. There has been a satisfying range within the granted projects with a mixture of projects related to information, theoretical and empirical projects where collaboration between scientist, government and fishermen are in focus. Several projects with public interests have gotten attention in both local and national media, advertising the projects and FLAG-Vättern. At the same time, several of the involved have pointed out that the opportunities FLAG-Vättern has led to, also strengthened the will of collaboration, both within and between smaller and larger groups/organizations, but also within the whole FLAG-area. Still, there is a need to continue the initiated work in FLAG-Vättern since the fishery in the area and the collaboration within and between different groups has the potential of developing further.

Innehåll

Summary	2
1. Bakgrund.....	4
FOG-Vättern.....	4
Deltagare och Samarbete.....	5
Övergripande syfte	6
2. Resultatbeskrivning.....	7
Ett urval av projekt med stöd från FOG Vättern	9
3. Bedömning av måluppfyllnad	12
4. Framtida möjligheter och behov	14
5. Erfarenheter och slutbedömning	15

1. Bakgrund

FOG-Vättern

Den 9 april 2009 bildades FOG-Vättern under Samförvaltning Fiske i Vätternvårdsförbundets organisation. Med en budget på 5,5 miljoner EFF medel och 550 000 i offentliga medel blev Vättern ett av 14 FOG-områden i Sverige. Inom Vätterns avrinningsområde finns sammanlagt fyra län och 21 kommuner. Den geografiska avgränsningen för FOG Vättern utgörs av de åtta kommuner som har direkt beröring med Vättern, dessa åtta kommuner ansvarar för drygt 80 % av avrinningsområdets yta, inklusive sjöytan (Figur 1). Då kommuner anses vara viktiga regionala samarbetspartners för genomförandet av FOG-områdets utvecklingsstrategi har kommungränser bedömts vara den lämpligaste geografiska avgränsningen. De åtta kommuner som innefattas i FOG Vättern har i och med sin direktkontakt med Vättern en starkare koppling till sjön än övriga kommuner i avrinningsområdet (Tabell 1). I dessa åtta kommuner har man redan tidigare jobbat med frågor och projekt som rört Vättern.

Figur 1. Karta över avgränsningsområde för FOG-Vättern.

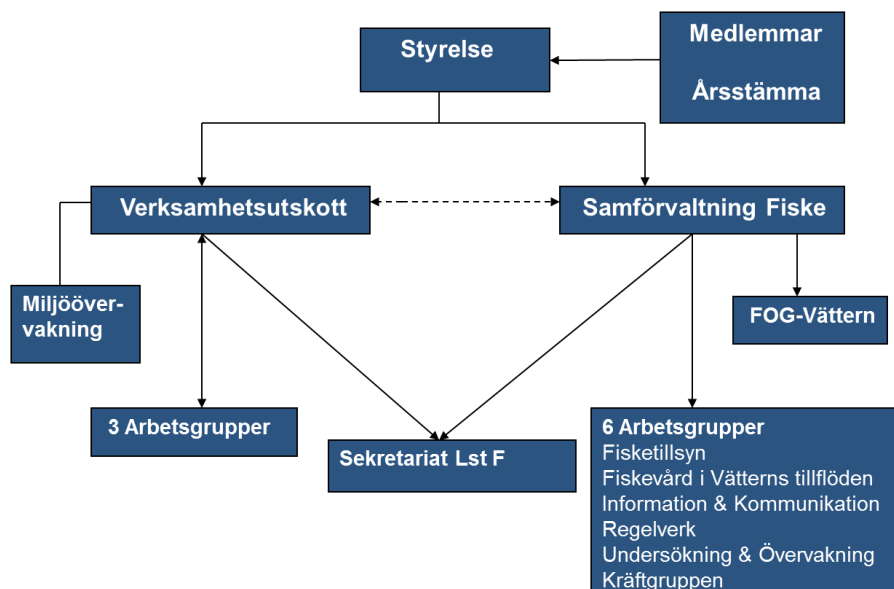
Tabell 1. Avrinningsområdets andel (inkl. sjöyta) för de åtta kommuner som utgör den geografiska ytan för FOG Vättern.

Kommun	Län	Area (km ²)	Procent (%)
Jönköping	Jönköpings län	1382	21,7
Karlsborg	Västra Götalands län	795	12,5
Askersund	Örebro län	764	12,0
Ödeshög	Östergötlands län	573	9,0
Hjo	Västra Götalands län	489	7,7
Habo	Jönköpings län	429	6,7
Vadstena	Östergötlands län	408	6,4
Motala	Östergötlands län	356	5,6
SUMMA		5196	81,6

Deltagare och Samarbete

Samförvaltning Fiske är idag ett fungerande organ där olika kategorier fiskande, samt även andra intressenter som turistnäring, kommuner och myndigheter, genom ömsesidiga åtaganden arbetar för att uppnå ett långsiktigt hållbart fiske i Vättern. Syftet med samförvaltningen är att organisera samarbetet kring frågor som rör fisk och fiske i Vättern. Samtliga intressenter ges möjlighet att påverka fiskets utvecklingsriktning samt hur den gemensamma fiskeresursen skall förvaltas. Därmed ges arbetet en allsidig belysning och bred förankring. Detta anses vara en av grundförutsättningarna för en långsiktigt god förvaltning och utveckling av Vättern som fiskeområde.

FOG Vättern har formats som en fristående grupp inom Samförvaltning Fiske (Figur 2). Medlemmarna i FOG Vättern utgörs av de representanter i Samförvaltning Fiske som företräder brukare samt kommuner. Även Kräftriket, ett Leader-projekt runt Vättern, har funnits representerat. Bedömning har gjorts att samtliga fiskeintressenter finns väl representerade med denna sammansättning. Kommunrepresentanterna företräder såväl de regionala intressena som den allmänna turistnäringen. Kräftriket och fisketurismföretagarna företräder den fisketuristiska näringen runt sjön. Representanter till Samförvaltning Fiske och FOG Vättern utses årligen inom varje enskild organisation. Antalet representanter skall dock inte överstiga 12 personer och antalet representanter från den offentliga sektorn skall uppgå till minst 2 och maximalt 4 personer. Inom FOG Vättern finns inga myndighetsrepresentanter.

Figur 2. Vätternvårdsförbundets och Samförvaltning Fiskes uppbyggnad där FOG-Vättern ingår.

FOG Vättern består således i nuläget av företrädare från:

- Svenska Insjöfiskarens Centralförbund och yrkesfiskarna
- Sportfiskarna
- Vätterns Fritids- och Fiskevårdsförbund
- Sveriges Fisketurism Företagare
- Fiskevattenägareförbundet
- Vätternvårdsförbundet
- Kräftriket
- Kommuner runt sjön

Kontakt har etablerats fortlöpande med föreningar, organisationer och privatpersoner angående intresset för att ta del av det projektstöd som varit tillgängligt i och med bildandet av FOG Vättern. De flesta tillfrågade har sett positivt på möjligheten, några har ställt sig tveksamma men ingen har hittills varit negativt inställda.

Övergripande syfte

Det övergripande målet med FOG-Vättern är att öka Vätterbygdens konkurrenskraft inom fiskenäringen, vilket i detta fall även inkluderar den fiskerelaterade turist- och upplevelsebaserade näringen. Syftet var att skapa ett effektivare nyttjande av den tillgängliga fisk- och kräftresursen, vilket i förlängningen leder till ett ökat antal arbetstillfällen och förbättrad lönsamhet för redan aktiva aktörer. En utveckling av den fiskebaserade näringen bedöms vara av betydelse för att bibehålla Vätterbygden som en levande landsbygd.

I utvecklingsstrategin har tre åtgärdsområden definierats för att nå ovanstående mål:

- *Samordning och kunskapsutbyte*

Det övergripande målet inom området är att överbygga gapet mellan forskare, myndigheter och brukare. Syftet är att nyttja den samlade kunskapen från de olika områdena. Tänkbara projekt kan till exempel syfta till att ge förfinade beståndsuppskattningar, extrahera olika brukargrupper nyttjande och påverkan på bestånd. Därmed kan man på ett bättre sätt avgöra inom vilka områden det finns utrymme för vidareutveckling av näringen och verksamhet kopplad till denna. Inom detta område kan det förekomma projekt som i sig själva inte bedöms vara måluppfyllande. Projekt inom detta område är dock nödvändiga för att möjliggöra övriga projekt strategin.

- *Utveckling av fiskenäringen*

För yrkesfisket anses det vara av stor vikt att skapa en ökad konkurrenskraft för Vätterbygdens fiskeföretag genom ett stärkt varumärke, och därmed öka fiskeriprodukternas värde. Utsikterna till utveckling och diversifiering av verksamheten bedöms som goda. Nyttjandet och råvaran ligger i fokus för projekt inom detta område.

Tänkbara övergripande projekt är bl a en certifiering och ursprungsmärkning samt uppbyggnad av ett gemensamt varumärke för Vätternfisk. Även projekt för ett ökat samarbete och direktkontakt mellan yrkesfiskare och andra näringar, tex restaurangbranschen har diskuterats.

Projekt som leder till en förstärkning av fiskeupplevelsens kvalitet vid turist- och upplevelsebaserad fiskeverksamhet bedöms vara primär. Tidigare fanns en smal grundplattform för den del av besöksnäringen som har en koppling till fisk och fiske. Genom diversifiering önskas detta stärkas. Inom ramarna för utvecklingen av detta område bedöms projekt som syftar till kunskapsutbyte och utbildning vara av primär betydelse. Då de fysiska möjligheterna för ett utökat sport- och turismfiske i vissa fall saknas, tex tillträde till isättningsramper och båtplatser, är det av stor betydelse för strategins genomförande att detta beaktas i kommunernas planeringsarbete och ombyggnationer av befintliga anläggningar.

▪ *Miljö och Info*

Projekt inom detta område skall öka medvetenheten om tillgängligheten till Vättern som sjö, inklusive möjligheterna till fiske och fiskerelaterad upplevelse samt tillgången till Vätterns fisk- och kräftprodukter. Av stor vikt bedöms även vara projekt som leder till en ökad miljöhänsyn och upplysning om Vättern och dess värden. Målgruppen för informationen är såväl allmänheten, i form av besökare och konsumenter, som brukare och myndigheter. Tänkbara projekt innefattar bland annat komplettering av påbörjad folderserie, framtagande av lättillgänglig regelinformation (flera språk), uppdatering av hemsida som innefattar försäljningsställen och företag kopplade till näringen, samt utbildning för natur- och fiskeguider.

2. Resultatbeskrivning

Trots att FOG-Vättern bildades så sent som 2009 så förenklades igångsättandet av att det redan fanns ett väl fungerande Samförvaltning Fiske i Vättern. Det föll sig naturligt att FOG hamnade där och fick en koppling till Samförvaltningen. Det ledde till att projekt kunde starta igång relativt snart efter bildandet jämfört med övriga FOG-områden. Samtidigt har FOG-Vättern stärkt samarbetet inom Samförvaltning Fiske så båda parterna har vunnit på denna lösning. Det har även medfört en ökad möjlighet att hitta projekt i större utsträckning. Samtidigt har det faktum att FOG-Vättern sträcker sig över ett relativt stort geografiskt område och omfattar ett flertal Länsstyrelser, kommuner och Leader-områden ibland haft betydelse. Till exempel fick man från början inte med sig kommunerna att delta i en gemensam pott för att underlätta för projekten att hitta medfinansiering. De var skeptiska till att det inte kunde säkerställas att deras medel skulle användas till projekt i deras kommun. Det i sin tur gav en osäker situation för FOG-Vättern och projekten när medfinansieringen inte fanns säkerställd. Det har i och för sig inte visat sig vara något stort problem då man istället haft en lösning där man i ett tidigt skede presenterar projektidén

för kommunen för en första förhandsbedömning och om den blir positiv tas en mer detaljerad plan fram och kommunen kan då ta definitiv ställning till eventuell medverkan och/eller medfinansiering. Det har medfört att man ändå oftast lyckats lösa medfinansieringen för de flesta projekt efter hand med kommunerna.

Sedan FOG-Vätterns start har totalt 28 ansökningar (bilaga 1) inkommit, varav 2 avslagits och 1 bordlagts på grund av medelsbrist. 25 ansökningar (89 %) har beviljats stöd, varav 1 avskrivits på grund av brist på medfinansiering och 1 på grund av svårigheter att genomföra projektet. Av de 23 projekt som beviljats stöd har 12 avslutats och slutrapporterats (Tabell 2). Övriga 11 pågående projekt fortskrider enligt planerna och förväntas avslutas inom utsatt tid.

Tabell 2. Översikt över beviljade projekt, avslutade och pågående projekt inom FOG-Vättern fram till och med januari 2014.

	Antal	Medel	Andel av antal	Andel av medel
Beviljade projekt	23	5 548 068	100%	100%
Avslutade projekt	12	2 673 602	52%	48%
Pågående projekt	11	2 874 466	48%	52%

FOG-Vättern har blivit väl insatt i hur stödhanteringen fungerar i och med att egna projekt drivits inom FOG, såsom samordnande och administrativa projekt, men dessutom fungerat som ett stöd för de projekt som ska redovisa underlaget vidare till Länsstyrelsen och slutligen till Jordbruksverket. Det har funnits önskemål i nuvarande programperiod om att underlaget i ansökan om utbetalning ska vara komplett när den når länsstyrelsen, men det har inte funnits ekonomiskt utrymme att tillgodose det önskemålet. Inför kommande programperiod bör man förtydliga hur hantering kring projektens rekvisitioner ska ske och reservera medel för administrationen kring detta. Dessutom har flera representanter inom FOG-Vättern påpekat att uppföljningen av projekt kan bli bättre än den är idag och man kan förtydliga denna process och delaktigheten inför kommande utvecklingsstrategi och programperiod.

När frågan ställdes hur FOG uppfattas inom representanternas organisationer så var många överens om att FOG-Vättern är väl känt och man är medveten om de möjligheter som finns inom FOG. Det lyfts även fram att vissa delar inom processen uppfattas som begränsningar för några projekt. Till exempel att det är långa handläggningstider och i vissa fall måste man ligga ute med medel själva under en lång tid, något som kan vara problematiskt om man har likviditetsproblem. Det tar ibland väldigt lång tid innan själva utbetalningen sker och ibland har det inte varit lönt att söka delutbetalningar utan spara allt arbete till slututbetalning. Ett fåtal projekt har haft svårigheter att ordna medfinansiering vilket medfört att bra projekt inte kunnat påbörjas. Enskilda projektägare har påtalat att eget arbete borde ingå som en medfinansiering istället för att endast offentlig medfinansiering

får räknas med. Dessutom påpekas att regelverket kring stöden och utbetalningsförfarandet ändrats en hel del under programperioden och att det brustit i informationen eller att den inte varit tillräckligt snabb att nå ut till alla parter vilket medför onödigt extra arbete för alla inblandade instanser. Det skulle kunna förbättras genom att FOG Vättern bättre kommunicerar ut regelförändringar till projektägare men att Jordbruksverket tydligare uttrycker vilka förändringar som är viktiga att vidarebefordra till projektägarna. Då säkerställer man att alla FOG-områden får samma information och möjligheter till att informera sina projektägare.

Trots att grundmodellen är bra så skulle processen behövas förtydligas. Hanteringen kring ärendena upplevs ofta som en långsam, krånglig och besvärlig process. Då det är ganska omfattande och detaljerat underlag som ska lämnas in i samband med ansökan om utbetalning så skulle det underlätta om man redan tidigt i processen tydligt kan informera stödmottagaren mer i detalj vad som krävs vid ansökan om utbetalning. Alla parter skulle kunna tjäna tid och pengar på att tydligt informera stödmottagaren vad som gäller redan innan projektet startar och vad man behöver tänka på. Vissa kompletteringar kan vara mer eller mindre omöjligt att ordna fram i efterhand och man väljer kanske då att inte gå vidare med kompletteringen. Det resulterar oftast i att man inte får den delen av stödet utbetalt och för stödmottagaren innebär det oftast en dålig erfarenhet av stödet. Detta skulle kunna gå att undvika om man från början tydligt vet detaljnivån för underlaget. I vissa Leader-områden har man utbildat projektägare vilket sannolikt är en bra åtgärd. Det här skulle man kunna införa som en rutin, att träffa projektägare när de fått sitt stöd beviljat och gå igenom vilken administration som krävs. Kanske Jordbruksverket kan ordna fram någon sådan utbildning.

Ett urval av projekt med stöd från FOG Vättern

Vätternakvariet – avslutat, inom åtgärdsområde Miljö och info

Vätternakvariets vision är att skapa en turistattraktion för Motala och spegla sötvattensfaunan i Vättern samt främja intresset för och sprida kunskap om akvarier (såväl tropisk sötvatten som saltvatten) och dess skötsel.

19 maj 2012 invigdes Vätternakvariet i Motala och akvariet har sedan dess haft drygt 17 500 besökare. I nuläget finns 25-tal av Vätterns fiskarter representerade i akvariet, men man arbetar hela tiden för att öka antalet. Utöver akvarierna finns även en utställning med montrar som presenterar de stenåldersbosättningar som man hittat i Motala ström, fåglar, historia och allmän info kring Vättern.

Utveckling av Hästholmens hamn inom åtgärdsområde Utveckling av fiskerinäringen

Tre delprojekt som står för 26 % av budgeten inom åtgärdsområdet Utveckling av fiskerinäringen.

- ***Hästholmen, Vätterns pärla – avslutat.*** Första delprojektet var en förstudie på hur hamnen kan utvecklas som centrum för fiske, dykning och båtsport. Målet med projektet var att ta fram en detaljplan för hamnen och dess byggnader där utvecklingen av en anpassad hamn för sportfiske, dykning och övrig båtsport beaktades. Genom att bilda en referensgrupp inom projektet där alla berörda var representerade underlättades arbetet med att nå målet.
- ***Mer fiske från Hästholmens hamn – avslutat.*** Det andra delprojektet syftade till att genomföra ett par av de föreslagna åtgärder som fastställdes i det första projektets detaljplan. Dessa åtgärder syftade till att göra Hästholmens hamn till en attraktiv utgångspunkt för trollingfiskare och att underlätta och förbättra servicen för fiske i Vättern året runt. Åtgärderna var att anpassa dåvarande båtramp till dagens behov samt att installera en väderstation och webbkamera som kan kopplas till hemsidan för att nå fler besökare samt erbjuda bättre information om det lokala vädret. Idag kan besökarna avgöra redan innan de är på plats om det är lämpligt fiskeväder eller inte.
- ***Utveckling av Hästholmens hamn – pågående.*** Det tredje, nu pågående projektet genomför ytterligare en del av de föreslagna åtgärderna i detaljplanen (som togs fram i det första projektet). De ska främja att turismen utvecklas i området och åtgärderna är förbättring av nuvarande ramp för dykare, bygga ett servicehus (med dusch, rensbord, kyl och frys, m.m) för trollingfiskare med flera med möjlighet att omhänderta fångst, uppvärmning av nedfarten till rampen, upprätta två grillplatser och att en av de befintliga duscharna handikappanpassas.

Fisk- och fiskeinfo Vättern – avslutat inom åtgärdsområde Miljö och info

Inom projektet har en folderserie om Vättern, Kräfter och Fiske på Vättern tagits fram i stor upplaga. Foldrarna finns på svenska, engelska och tyska och sprids genom olika kanaler till både boende i närområdet och turister. Man har också tagit fram en plansch om Vätterns fiskarter och flera roll-ups som används i olika informations-sammanhang. Informationen på Vätternvårdsförbundets hemsida har också förbättrats och man har tagit fram bättre information om fiskereglerna i Vättern.

Hållbar förvaltning av signalkräfta – pågående inom åtgärdsområde Utveckling av fiskerinäringen

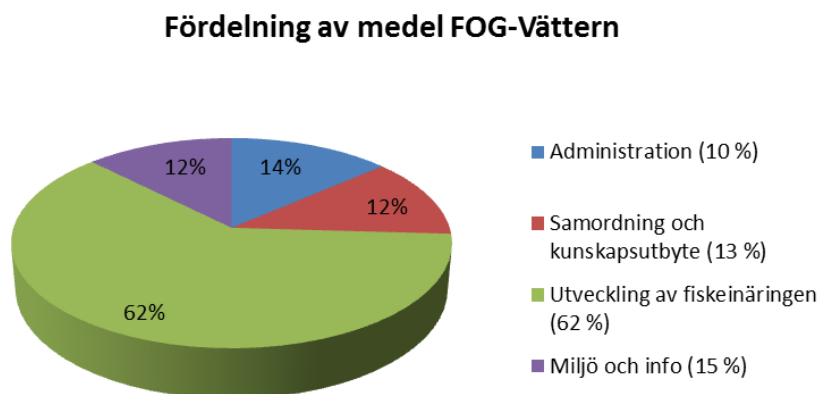
Kräftfisket har under de senaste åren stått för uppemot 95 % av yrkesfiskets intäkter och man var under 2012 eniga om att kräftfisket blivit sämre och att fisketrycket sannolikt var för högt. Syftet med projektet är att brukare, forskare och myndigheter gemensamt arbetar aktivt med frågan och målet är att enas om hur man på ett långsiktigt hållbart sätt, både ur ett ekologiskt och ekonomiskt perspektiv, kan förvalta kräftbeståndet i Vättern. Förhoppningen är att projektet ska mynna ut i ett förslag till förändrade föreskrifter gällande regleringen av fisket efter signalkräftan i Vättern.

Vild vätterrödning – pågående inom åtgärdsområde Utveckling av fiskerinäringen

Avsikten med projektet är att höja värdet på den unika vildfångade rödingen från Vättern. En tidigare genomförd förstudie inom FOG-Vättern (*Vätterns vilda röding -avslutat*) visar att intresset för detta är stort hos såväl yrkesfiskare som krögare runt Vättern. Förstudien har tagit reda på vad projektet behöver arbeta med för att vara lyckosamt och vilka potentiella problem och hinder som finns. Ökad status för rödingen som livsmedel går att uppnå genom samarbete mellan yrkesfisket-fiskgrossiter-restauranger och olika marknadsaktiviteter i avsikt att särskilja den unika Vätterrödingen från den odlade rödingen. Detta projekt jobbar mer direkt med aktiviteter såsom att skapa en fungerande distributionskedja till restauranger och konsumenter, säkerställa kvalitet och förädlingsgrad, säkerställa spårbarhet, varumärke, öka kännedomen hos grossiter, krögare och konsumenter, ta fram turistfolder och webbsida, mm.

3. Bedömning av måluppfyllnad

I utvecklingsstrategin togs det fram en plan för hur fördelning av medel skulle ske mellan de olika åtgärdsområdena för att nå det övergripande målet med FOG-Vättern. Nu när alla medel inom FOG-Vättern är fördelade så kan man se att man följt planen väldigt väl (Figur 3).

Figur 3. Den faktiska fördelningen av medel inom FOG-Vättern. Talen inom parentes i förklaringsrutan representerar den tänkta fördelningen enligt definierade åtgärdsområden i utvecklingsstrategin.

Samordningsprojekten inom FOG-Vättern samt projekten "Catch & release Vätterröding" och "Hållbar förvaltning av signalkräfta i Vättern" har medverkat till att överbygga gapet mellan forskare, myndigheter och brukare som är det övergripande målet inom åtgärdsområde *Samordning och kunskapsutbyte*. Målet med åtgärdsområde *Utveckling av fiskeinäringen* är att öka konkurrensen för Vätterbygdens fiskeföretag. Det görs dels genom att stärka varumärken som i sin tur ökar fiskprodukters värde och projekt såsom "Vätterns vilda röding" och "Vild Vätterröding" medverkar till att nå målet. Dessutom är utvecklingspotentialen för turist- och upplevelsebaserad fiskeverksamhet i Vättern stor och projekt såsom "Utveckling av Hästholmens hamn" och "Gästhamn Djäknaundet" har medverkat till att denna del av fiskeinäringen utvecklas. Man har i utvecklingsstrategin bedömt att sådana projekt bör vara av primärt intresse. Projekt som "Fisk och fiske info Vättern", "Vätternakvariet" och "Notdragning i Biosfärområde Östra Vätterbranterna" bidrar till att öka medvetenheten om Vättern som sjö och möjligheterna till fiske och fiskrelaterad upplevelse samt tillgången till Vätterns fisk- och kräftprodukter som bedöms vara av stor vikt för att nå målet i åtgärdsområde *Miljö och info*.

För 10 av de 12 avslutade projekten inom FOG-Vättern finns registrerade utfallsindikatorer och de visar att 9 av dessa 10 projekt har en positiv inverkan på miljön och alla har en neutral inverkan på jämställdheten. Enbart 3 av dessa 10 projekt anses vara insatser för genomförande av lokala utvecklingsstrategin och enbart 2 av dessa 10 projekt anses vara insatser som främjar interregionalt samarbete och insatser som stärker fiskeområdenas

konkurrenskraft (bilaga 2). Utfallsindikatorerna är ett resultat av den uppföljningsrapport som stödmottagaren får fylla i vid ansökan om slututbetalning av projektet för att redovisa hur projektet föll ut. Utfallsindikatorerna blir då starkt beroende av hur uppföljningsrapporten är utformad och hur stödmottagaren fyller i den. 5 av ovanstående 10 projekt har fyllt i annan insats och det kan vara ett tecken på att man varit osäker på vad insatsen uppfyllt för mål och hur man ska fylla i blanketten. Innan en ansökan beviljas fylls en kontrollista i av verksamhetsledaren och där ingår bland annat att fylla i vilka urvalskriterier och program mål ansökan uppfyller. Vid jämförelse mellan inlämnade uppföljningsrapporter och de ifyllda urvalskriterier och program målen i kontrollistan framkommer att det saknas en tydlig koppling mellan dessa. Dessutom ingår inte frågor om antal nya företag och arbetstillfällen som insatsen skapat varför dessa uppgifter saknas. Det finns framtida behov av att göra uppföljningen och indikatorerna tydligare för att ge en mer rättvis bild av vad insatserna bidragit till. Det behöver även förtydligas för stödmottagaren vad som ska följas upp i uppföljningsrapporten, för att bättre kunna följa om utfallet faktiskt blev så som FOG-området bedömde vid beslut om stöd innan projektets start.

Eftersom antal företag och arbetstillfällen som skapas i och med insatsen inte efterfrågas i uppföljningsrapporten som stödmottagaren får fylla i så är det svårt att få in något underlag av detta. Detta är förklaringen till att man i de registrerade utfallsindikatorerna (bilaga 2) inte ser några sådana resultat. Det innebär att det finns sådana positiva effekter som inte kommer fram. När dessa uppgifter muntligen efterfrågades från de avslutade projekten (förutom de samordnande och administrativa projekten) så uppgavs att minst 3 företag bildats och att både långsiktiga och ett flertal tillfälliga arbetstillfällen skapats i och med projekten. Dessutom påpekar flera projektägare att insatserna har gjort en stor skillnad genom att de påskyndat processer eller medverkat till utveckling som troligtvis inte skulle blivit av annars.

I vissa projekt har huvudsyftet inte varit att skapa nya arbetstillfällen och företag utan istället att behålla de företag och arbetstillfällen som finns idag. Dessutom är det i vissa avseenden för tidigt att se effekterna av projekten då flertalet av projekten pågår fortfarande men även för vissa av de avslutade kan en rättvis bedömning av insatserna göras först efter ett tag. Det kan vara sådana projekt som är inriktade på fisketurism där man kanske helt enkelt inte har sett resultaten ännu på grund av att säsongen ännu inte har inträffat. Andra projekt har pågått i flera etapper och kan tydligt visa på direkta och indirekta effekter av projektet, att projektet skapat ringar på vattnet.

Ett tydligt exempel på det senare är projekten vars syfte varit att utveckla Hästholmens hamn och som förmodligen kommer medverka till att det skapas ett flertal både kortsiktiga och långsiktiga arbetstillfällen. Tidigare var hamnen en outvecklad hamn och i utvecklingsstrategin för FOG-Vättern har man just pekat på betydelsen av utveckling av sportfiskeanpassade hamnar. Förutom sportfiskets behov, har detaljplanen även pekat ut behovet av förbättring för dykarna och övrig båtsport eftersom det förekommit konkurrens mellan nyttjarna och utrymme både i tid och rum vilket hämmat utvecklingen för samtliga

kategorier och nyttjare. Fast det sista delprojektet inte är avslutat ännu så har Gästhamnguiden betygsatt hamnen med det högsta betyget, 5-stjärnor. Man har sett en ökning av antal rampade båtar, att trollingfisket från Hästholmens hamn ökat men även en ökning av antalet besökare totalt sett. Projektet har även resulterat i att det har bildats en ny förening och det har varit ett bra samarbete med olika aktörer. Det har även medfört att långsiktiga planer kommit närmare beslut och Peabs byggnation gällande lägenheter i hamnens gamla silo kan komma att bli realitet. I och med att Hästholmens hamn fått fler besökare så har två företag utvecklats dels Trädgårdsmästeriet med en ny butik och 31:an Glas och Café, båda ligger inte i själva hamnområdet. Hamnen har också under de senaste åren haft 6 feriearbetare (två stycken under 9 veckor). Ett dykutrustningsföretag har flyttat sitt lager till Hästholmen vilket gett ett befintligt dykföretag större ekonomisk bas. Det finns också en intressent som vill starta fiskrökeri i hamnen. Kringeffekterna är stora genom att kommunen nu börjat ett investeringsprogram för Hästholmen där det bl.a. ingår p-platser men också ett övertagande av genomfartsgatan från Trafikverket.

Andra projekt som arbetat med insatser i hamnar för att förbättra för fisketurismen beskriver att förväntade effekter på längre sikt är ett större utnyttjande då kommunerna lättare kan marknadsföra hamnarna och det kommer spridas i båtfolkets och fritidsfiskarnas nätverk.

Informationsprojekt bidrar med att fler och fler får en ökad kunskap om Vättern, hur unik och skyddsvärden är samt vilka regler som måste följas av alla så att man kan få ett långsiktigt hållbart nyttjande av den tillgängliga fisk- och kräftresursen. Projekt där samarbete mellan forskare, myndigheter och brukare är i fokus kan medverka till att man får ett ökat kunskapsunderlag för beståndsskattning som i sin tur kan leda till en hållbar förvaltning av resurserna. Att alla grupper har varit delaktiga i detta arbete är viktigt för att efterlevnaden av förvaltningen ska bli så stor som möjligt.

Sammanfattningsvis bedöms måluppfyllnaden vara god och det är en relativ bred spridning av projekten inom respektive åtgärdsområde. Att det redan från början fanns ett fastlagt nätverk underlättade för projekt att formis och startas, men den tydliga framgångsfaktorn är att det fanns tydliga mål och förslag på projekt framtagna inom varje åtgärdsområde i utvecklingsstrategin. Dessa positiva faktorer överväger de problem med medfinansieringen som fanns i inledningen.

4. Framtida möjligheter och behov

Med de lärdomar man har erhållit under den gångna tid inom FOG-Vättern, samt de kontakter som skapats och de nätverk och samarbeten som bildats ser man tydligare vilka möjligheter FOG innebär. Samtidigt ser man ett stort behov av att fortsätta det påbörjade arbetet eftersom fiskenäringen i området fortfarande kan utvecklas och samarbetet behöver öka ytterligare inom och mellan olika grupper. Bland annat bedöms stora möjligheter finnas att utveckla fisketurismen runt sjön.

Det finns även ett framtida behov att öka samarbetet med framtida Leader-områden för att utbyta erfarenheter och kunskaper. I nuvarande programperiod skedde ett visst samarbete med ett fåtal Leader-områden i början av processen i form av möten och utbyte av kunskaper. Sen har man haft kontakt i vissa projekt där beröringspunkter finns såsom turisminriktade insatser. Men sådana insatser behöver intensifieras inför kommande programperiod för att öka synergieffekter och att alla involverade ska kunna arbeta mer effektivt mot gemensamma mål. För att bättre kunna lösa medfinansieringen inför kommande programperiod bör man förbereda kommunerna bättre och gå hand i hand med Leader i detta arbete. Dock kompliceras samverkan med Leader av att det idag finns 7 olika Leader-områden inom FOG-Vätterns verksamhetsområde.

Önskvärt är att man inför kommande programperiod inom FOG-Vättern tar fram upparbetade handlägningsrutiner som kan medföra ett mer effektivt utnyttjande av tid och resurser. Det i sin tur kan leda till att det inkommer fler ansökningar i ett tidigare skede men även att små projekt inkommer med ansökningar. Att ha bättre rutiner för uppföljning kring projekten är viktigt och det skulle kunna vara att förutom uppföljningsrapport även begära in kortare slutrapporter i vissa projekt.

Erfarenheter från denna programperiod visar att mer resurser behövs läggas på administration och samordning. Det skulle bl.a. kunna innebära att kontakten med och uppföljningen av projektägarna blir bättre och tydligare. Möjligheterna att vara ute mer, träffa projektägare och se möjligheter till nya projekt skulle kunna innebära bättre reklam för det arbete som FOG gör.

5. Erfarenheter och slutbedömning

Trots vissa finansieringsrelaterade problem, långa handläggningstider och ett förändrande regelverk så tycker de flesta tillfrågade att FOG-Vättern medfört möjligheter, bidragit till projekt som säkerligen inte blivit av annars och har totalt sett en positiv syn på erfarenheten. Det tog ett tag innan ansökningarna började komma in på allvar. Mellan 2009-2012 inkom 35 % av alla projekt och resterande 65 % efter 2012 och idag har budgeten utnyttjats fullt ut. Totalt sett har det varit en tillfredställande bredd på projekten med en blandning av informationsprojekt, teoretiska och praktiska projekt där samarbete mellan forskare, myndigheter och brukare är i fokus. Flera projekt är av allmänt intresse vilket har medfört att en del projekt har uppmärksammats i media. Samtidigt som FOG-Vättern stärkt samarbetet inom Samförvaltning Fiske så har ett flertal projekt erfarit att samarbetsviljan ökat både lokalt inom mindre grupper och områden men även inom hela FOG-området.

Sammanställning över inkomna ansökningar inom FOG-Vättern. Sista kolumnen visar inom vilket åtgärdsområde i utvecklingsstrategin ansökan är kopplad till där 1 är Samordning och kunskapsutbyte, 2 är utveckling av fiskerinäringen, 3 är miljö och info och 4 är administration.

Sökande	Projektname	Beviljat belopp	Status	Åtgärdsområde
Hästhalmens Hamn och Magasin AB	Hästhalm - Vätterns pärla	52 000	Slutrapporterat	2
Vätternvårdsförbundet	FOG Admin	275 000	Slutrapporterat	4
Kräftriket	Motala modellen	0	Avskrivet	2
Vätternvårdsförbundet	Samordning Vättern	268 100	Slutrapporterat	1
Vätternvårdsförbundet	Fisk- och Fiske Info Vättern	231 100	Slutrapporterat	3
Motala akvarieförening	Vätternakvariet	425 500	Slutrapporterat	3
Vätternvårdsförbundet	Samordning Vättern Fas 2	160 000	Slutrapporterat	1
Bäckadalsgymnasiet	Vättern - framtidens källa	500 000	Slutrapporterat	2
Hästhalmens Hamn och Magasin AB	Mer fiske från Hästhalmens hamn	52 000	Slutrapporterat	2
Vätternvårdsförbundet	FOG Admin Fas 2	275 000	Pågående	4
Artedi Fiske och Vattenvårdsförening	Projektering Breviks Fiskecenter	234 650	Slutrapporterat	2
Samtliga fiskeområden	Samverkansprojekt - Nationellt nätverk	100 000	Pågående	1
Länsstyrelsen Jönköping	C&R Vätternröding 2012	140 000	Slutrapporterat	2
Svenska Insjöfiskarens AB	Vätterns vilda röding	147 850	Slutrapporterat	2
Hästhalmens Hamn och Magasin AB	Utveckling av Hästhalmens hamn	780 000	Pågående	2
Vätternvårdsförbundet	Hållbar förvaltning av Vätterns kräftbestånd	80 000	Pågående	2
Karlsborgs kommun	Gästhamn Djäknaundet	220 000	Slutrapporterat	2
Svenska Insjöfiskarens AB	Vild Vätternröding	650 000	Pågående	2
Biosfärområde Östra Vätterbranterna	Notdragning i Biosfärområde Östra Vätterbranterna	50 000	Pågående	3
Gröna Hamnbolag AB	Fiske- och miljöförbättringar i Gröna hamn	0	Avslag	2
Fiskevattenägarnas Service AB	Kräftkonferens 2013	0	Avslag	1
Karlsborgs kommun	Granviks hamn	0	Avskrivet	2
Gröna Båtklubb	Ombyggnad fiskestugan	0	Avslag	2
Hjo kommun	Fisket - en resurs för kommunens utveckling	260 000	Pågående	2
Motala Båtklubb Tegelviken	Rampbryggan	131 380	Pågående	2
Vätternvårdsförbundet	Samordning Vättern FAS 3	160 000	Pågående	1
Vätternvårdsförbundet	FOG Avslutning	215 600	Pågående	4
Hästhalmens Fiskehamnsförening	Upprustning av båthus i Hästhalmens hamn	172 486	Pågående	2

Sammanställning av utfallsindikatorer för avslutade projekt inom FOG-Vättern. Utfallen är tagna från projektens uppföljningsrapporter.

Indikator	Utfall
1. Antal nya arbetstillfällen, fisketurism	
2. Antal nya arbetstillfällen, övriga	
3. Antal nya företag, fisketurism	
4. Antal nya företag, övriga	
5. Antal projekt angående diversifiering	
6. Insats för att bidra till gruppens löpande kostnader	
7. Insats för att främja interregionalt samarbete	1
8. Insats för att skydda miljön i fiskeområden	1
9. Insats för att stödja små fiskesamhällen och turismrelaterad infrastruktur	1
10. Insats för att återskapa produktionspotentialen i fiskeområden	
11. Insats för diversifiering av verksamheten	
12. Insats för gruppens kommunikationsåtgärder	
13. Insats för omstrukturering och omställning av ekonomisk verksamhet	
14. Insats för stärkande av fiskeområdenas konkurrenskraft	2
15. Insats för ökat värde på fiskeriprodukter	1
16. Insatser för genomförande av lokala utvecklingsstrategier	3
17. Projektet har en positiv inverkan på jämställdheten	
18. Projektet har en neutral inverkan på jämställdheten	10
19. Projektet har en positiv inverkan på miljön	9
20. Projektet har en neutral inverkan på miljön	1
21. Andra insatser	5